

## Sustèni a 97 scumenciadives cultureles ladines

Per l'ann 2013 à la Cunsulta provinziela per la Cultura Ladina dat pro n sustèni provinziel per de ndut 97 scumenciadives, dutes tl ciamp dla Cultura Ladina. Tla segunda senteda da chëst ann iel unì dat n bënsté per na soma de 63.500 euro.

Davia che la dumandes de sustèni al'ativiteies fova bele unides tratades l iede dant, se tratova majera pert dla 37 dumandes al orden dl di de proiec straurdineres. La Cunsulta

ladina à azetà 14 dumandes. "Ntant ons dat pro na prima pert dla dumandes, chëles che ie restedes ulons d'autonn traté mo n iede speran che nchin a iló sons boni de mèter a jì finanziaimènc sèuraprò" spiega l assessèur ladin Florian Mussner. La Provincia à che chëst ann 3,5 perçènt de manco scioldi a despozizion per sustenì la Cultura Ladina. La Cunsulta à dat priorità al'ativiteies cultureles cialan de mantenì i me-

demi cuntribuc dal ann passà. La defrènza permez al 2012 dëssa unì curida tres l capitul di nvestimènc dla lies cultureles.

Tla prima doi sentedes da chëst ann iel nchinamò unì azetà 97 dumandes per n cuntribut provinziel. Dantèr sustèniees per ativiteies, artisè, nvestizons y istituzions tl ciamp dla Cultura Ladina iel nchinamò unì segurà na soma de 410.100 euro per l'ann 2013. ■

## Sëuramont da Durnwalder y Mussner



La Delegazion de Sëuramont dal presidènt dla Provincia y dal assessèur ladin: (d.m.c.) Ugo Dariz (Fedom), Stefano Verocai (Cortina), Luis Durnwalder, Florian Mussner, Paolo Frena (Col) y Ilario Dariz (Fedom).

Na delegazion di trèi chemuns cun l'ambolt de Fedom Ugo Ruaz, l cunselier Ilario Dariz, l vizeambolt de Col Paolo Frena y l assessèur de Cortina Stefano Verocai à damandà l sustèni da Durnwalder y Mussner acioche la Region Trentin-Südtirol

y l Cunsèi provinziel de Bulsan debe n bënsté positif ala ulentà di trèi chemuns de fè pert dl Sudtirolo. Ma dan che la possa ruve a chësc bënsté muessa la pruzedures jì inant a Roma. "Tlo saral de bujèn de tò su cuntat cun l'presidènt di ministri

Enrico Letta, l minister ala regions Graziano Delrio y cun i presidènc dl Senat y dla Camera" à dit Durnwalder. "Acioche l Cunsèi provinziel de Bulsan posse dé si bënsté muessel n iede unì la dumanda da Roma, perchël se tratela sèn n iede iló de purté inant la tratatives" sorissee l assessèur ladin Florian Mussner. Aldò dl presidènt dla Provincia iel tler che la se trata cuncretamènter nia de plu chemuns dl Belun, ma me di trèi chemuns ladins storicis. "Cun Cortina sons liei da na storia de passa 400 ani, cun Fedom y Col nchinamei da passa 1000 ani, chësc desmostra drèt tler che on la medema ravises" à dit Durnwalder. L'presidènt dla Provincia y l'assessèur ladin à segurà de ulèi sustenì la ulentà di trèi chemuns de Sëuramont. ■

## Na Cumiscion ladina per l'opres d'ert

Per sustenì l'atività artistica dla mendranza ladina, na seva culturela drèt sentida, compra la Provincia de Bulsan unì tant vel opra d'ert. L'Assessorat Ladin à cherdà ite na cumiscion che dëssa fè prupostes y dé na valutazion sun i priejes. Tla cumiscion provinziela ladina per l'opres d'ert à Lois Ellecosta giapà la delega da presidènt da pert dl assessèur ladin Florian Mussner. L'duvier de purté prupostes n cont de opres d'ert da cumpré y de dé na valutazion di priejes, unirà fat deberieda cun l'artist Albert Mellau-

ner y l'architeta Christa Kasslatte. Tla prima senteda, tenida tl Ufize provinziel per la Cultura Ladina a Bulsan se ala n iede tratà de mèter sun mèisa criteries per cumpré opres di artisè ladins y de valuté prima prupostes y ideies. La cumi-

scion à na funzion consultiva per la Jonta provinziela che tol pona la dezijions n cont de cumpré l'opres d'ert. Per chëst ann iel udù dant n capitul de feter 26.000 euro per sustenì l'atività artistica ti luesc ladins. ■

Christa Kasslatte, Albert Mellauner, Lois Ellecosta y l'scrivan Alex Piccolruaz à teni la prima senteda dla cumiscion provinziela ladina per l'opres d'ert.



# Liber deberieda per se rënder cont

La trèi grupes de rujeneda dl Südtirol valutea la storia da si pont de ududa. L liber de storia nuef, per duta trèi grupes de rujeneda, dëssa judé pro a se rënder cont dla storia deberieda. A chësta maniera vëniel dat n cuntribut a na miëura cunvivënza dla grupes de rujeneda y a prejenté la storia di ladins.

**L**iber sun la storia dl Südtirol dal 1919 a ncuèi ie l terzo y ultimo liber de na lingia anjenieda sun ncèria dla Jonta provinziela. La grupes de rujeneda valutea la storia a na maniera defrënta: “emozionalmënter sënt un de avëi venciù y l’auter de avëi perdù. L tleca pensé al monumënt dla vitoria a Bulsan” dij l’assessëura Kasslatter Mur. Per chësta rejon se tratela che la jënt devënte plu cuscianta dla storia deberieda. L liber laurà ora sun basa



Prejentà l liber de storia per duta trèi grupes de rujeneda deberieda: i assessëures Christian Tommasini, Sabina Kasslatter Mur y Florian Mussner.

scientifica pieta na basa deberieda per arjonjer chësc y per madurì plu cumprension per l’altra grupa de rujeneda.

L terzo liber sun la storia dl Südtirol dedichea 11 articuli ala grupa de rujeneda ladina. “Tla publicazion de chësc liber de storia ie i ladins

unì traì ite dassënn y l vën nce dat respostes concretes” sorisseea l assessëur Florian Mussner.

Tla pert che reverda l tēmp danter la doi gran vieres vëniel spiegà la situazion di ladins do la prima viera, la spartizion politica di ladins, la politica fascista tla valedes ladines y l’economia ti luesc ladins. La pert che trata l tēmp dla segunda gran viera vëniel prejentà l’opzion tla valedes ladines, l trasferimënt di ladins tl rēni tudësch y la viera tla valedes ladines. La terza majera pert dl liber, chëla che trata l tēmp do la viera nchin al pachet, prejēnta la cusion di ladins te chësc tēmp y l sistem scolastich paritetich. Ala tlausules de defendura per i ladins y l mond ladin al didancuei ie dedichei doi capituli tla quarta pert dl liber de storia.

L liber tla verscion tudëscia y taliana ie unì scrit dai cin autores Giorgio Mezzalana, Martha Verdorfer, Stefan Lechner y Alessandra Spada. La pert che reverda la grupa de rujeneda ladina ie dantaprima unida laureda ora dala storica Luciana Palla de Fedom. L liber de storia pensà per i zitadins dl Südtirol de unì età, unirà adurvà tla scoles autes, ma l ie nce da giapé tla butēghes dai libri al priesc politich de 19,90 euro. ■

## Materiai nueves per nsenië ladin

L nseniamënt dla rujeneda ladina tla soles autes vën sustenì cun n cudejel nuef dedicà al’economia y ala sozietà. Chësta publicazion ie la prima de n na lingia de materiai didatics sun la storia ladina anjeniei dal Servisc Inovazion y Consulënza dla Ntendënza Ladina.

**D**a canche l nseniamënt dl ladin ie unì auzà a doi èures al’ena tla scoles autes di luesc ladins, fovel de bujën de mesuns de nseniamënt nueves y modernes che ti unissa ancontra a chël che se

aspieta i studënc d’al didancuei” spiega l ntendënt Roland Verra. Luciana Palla de Fedom, una dla plu cunesciuda storiches ladines, à njenià ca de plu uniteies didatiches cun na pert de spiligazion storica y na pert de documentazion cun tesé uriginei.

Tl prim cudejel vëniel prejentà l cheder dla popolazion ladina danter l Otcënt y l Nuefcënt che criva si streda sfadiëusa danter na economia de sèuravivënza scialdi dala stënta y l bënsté tres l artejanat y l turism. Tl medemo tēmp vëniel purtà dant l crëscer dla identità ladina y di raporc danter la valedes y l mond ntëur via. L cudejel nuef vën sparti ora ala scoles tla verscions per gherdëina y per badiot. ■